T C
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI

İSTANBUL HÜKÛMETLERİ VE MİLLÎ MÜCADELE KARŞITI FAALİYETLERİ (4 Mart 1919 - 16 Ekim 1920)

HÜLYA ÖZKAN

GENELKURMAY BASIM EVİ
ANKARA 1994

T C
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI

İSTANBUL HÜKÛMETLERİ VE MİLLÎ MÜCADELE KARŞITI FAALİYETLERİ (4 Mart 1919 - 16 Ekim 1920)

HÜLYA ÖZKAN

GENELKURMAY BASIM EVİ
ANKARA 1994

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ V

GİRİŞ I

BİRİNCİ BÖLÜM

A. MONDROS MÜTAREKESİ UYGULAMALARI VE TEPKİLERİ 3

1. Osmanlı Devleti'ni Barışa Zorlayan Sebepler 3
2. Mondros Mütarekesi 5
3. Mondros Mütarekesi'nin Tatbikatı 8
4. Mondros Mütarekesi Uygulamaları Karşısında Padişahın ve Hükûmetin Tutumu 13
5. Mustafa Kemal'in Mondros Mütarekesi'ne Karşı Tepkisi 15

B. İTİLÂF DEVLETLERİ'NİN OSMANLI DEVLETİ'NİN GELECEĞİ İLE İLGİLİ POLİTİKALARI 17

İKİNCİ BÖLÜM

A. DAMAT FERİT PAŞA'NIN İLK ÜÇ SADARETİ DÖNEMİ (4 MART - 30 EYLÜL 1919) 21

1. Damat Ferit Paşa'nın Kişisel Özellikleri 21
2. Damat Ferit Paşa Kabinesinin Kuruluşu ve Faaliyetleri 24
3. Damat Ferit Paşa'nın İngilizlere Yaklaşma Politikası ve İngilizlerle İlişkisi 26
4. İttihat ve Terakkicilerin Kovuşturulması 29
5. Mustafa Kemal'in 9 ncu Ordu Müfettişliği'ne Tayini ... 33

B. İZMİR'İN İŞGALİ VE MİLLÎ MÜCADELE'NİN CANLANMASI 38

1. Yunanistan'ın Anadolu Üzerindeki Emelleri 38

2. İzmir'in İşgali ve İşgale Karşı Tepkiler 42
3. Mustafa Kemal'in Anadolu'daki Faaliyetleri 45
4. İngilizlerin Mustafa Kemal'e Karşı Tutumları 48
5. Damat Ferit'in Anadolu'daki Faaliyetleri Önleme Çalışmaları 52
6. İstanbul-Anadolu İlişkisinin Kesilmesi 56
7. Hükûmete Yapılan Baskılar ve Damat Ferit'in İstifası 58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A. İSTANBUL - ANADOLU İLİŞKİLERİNDE YUMUŞAMA 61
1. Ali Rıza Paşa'nın Sadareti ve Anadolu İle İlişkileri 61
2. Amasya Protokolü 63
3. Sivas'ta Mustafa Kemal'in Kolordu Komutanlarıyla Toplantısı 67
4. Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nın Toplanması ve Misak-ı Millinin Kabulü 69
5. İtilâf Devletleri'nin İstanbul Hükûmeti'ne Baskısı ve Ali Rıza Paşa'nın İstifası 73
B. SALİH PAŞA'NIN SADARETİ DÖNEMİ 76
1. Salih Paşa'nın Sadarete Getirilişi 76
2. İtilâf Devletleri'nin İstanbul'u İşgali (6 Mart 1920) ... 78
3. İstanbul'un İşgaline Anadolu'nun Tepkisi 82
4. İtilâf Devletleri'nin Baskısı ve Salih Paşa'nın İstifası ... 85

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

A. DAMAT FERİT PAŞA'NIN SON İKİ SADARETİ VE İSTANBUL - ANADOLU İLİŞKİLERİNİN GERGİNLEŞMESİ 87
1. Damat Ferit Paşa'nın Sadarete Getirilmesi ve Ülkede Uyandırdığı Tepki 87
B. DÖRDÜNCÜ DAMAT FERİT HÜKÛMETİ'NİN ANADOLU'YA KARŞI FAALİYETLERİ 89

1. Kuva-yı Milliye'yi "Asi" İlân Eden Bildiri ve Fetvalar 89
2. İstanbul Hükûmeti'nin Kuva-yı Milliye'yi Askerî Güçle Bastırma Çalışmaları 92
3. Meclis-i Mebusan'ın Dağıtılması 93
C. ANKARA'DA YENİ BİR MECLİSİN VE DEVLETİN KURULUŞU 97
1. Seçimler ve Yeni Meclisin Toplanması Hazırlıkları 97
2. Büyük Millet Meclisi'nin Açılışı ve Meclis'in Açılmasının Hukukî ve Siyasî Önemi 99
3. Ankara Hükûmeti'ne Karşı Tepkiler (Ayaklamalar) ... 102
D. İTİLÂF DEVLETLERİ'NİN POLİTİKASI VE DAMAT FERİT PAŞA'NIN DÜŞMESİ 105
1. San Remo Konferansı (18-26 Nisan 1920) 105
2. Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920) 109
3. Sevr Antlaşması'nın Kapsadığı Hükümler ve Sevr'e Anadolu'nun Tepkisi 111
4. Sevr Sonrası İtilâf Devletleri'nin Anadolu'ya Karşı Tutumu ve Beşinci Damat Ferit Hükûmeti'nin İstifası 115

SONUÇ 121
BİBLİYOĞRAFYA 125
DİZİN 129

ha sonraki gelişmeler neticesinde 2 Ağustos 1914'te Almanya ile gizli bir ittifak antlaşması imzalanmıştır.

Bu antlaşmaya göre; Osmanlı Devleti, Rusya'nın Sırbistan ile arasındaki itilâfa silâhla müdahalesi halinde, Almanya Avusturya ile olan ittifakı sebebi ile bunu bir harp sebebi sayacaktır. Buna karşılık Osmanlı Devleti Rusya tarafından taarruza uğradığı takdirde Almanya askerî kuvvetle Osmanlı Devleti'ne yardım edecektir.

Osmanlı Hükûmeti daha bu antlaşmanın imzalandığı gün genel seferberlik ilân etmiş, Mebuslar Meclisi'ni dağıtarak, iki gün sonra da tarafsızlığını ilân etti.

Osmanlı Devleti savaşa girmeye hiç taraftar değildi ve bunun için de savaşın patlaması karşısında tarafsızlığını ilân etmişti. Ancak ağustosun ilk haftasından itibaren olaylar ve Almanya'nın çabaları Osmanlı Devleti'ni savaşa katılmaya sürüklemiştir.

Goeben ve Breslav gemilerinin 11 Ağustos'ta Çanakkale'ye sığınmaları, Osmanlı İmparatorluğu'nu savaşa sürükleyen olayların başlangıcı olmuştu. Tarafsızlığını ilân etmiş olan hükûmetin devletlerarası hukuk kurallarına göre savaş gemilerini silâhtan arındırması ve personelini de gözetim altına alması gerekiyordu. Ancak Almanya'ya karşı böyle bir uygulama yapılmamış ve çözüm olarak söz konusu gemilerin satın alındığı bildirilmiştir. Gemilere Yavuz ve Midilli adı verilerek Türk bayrağı çekilmiştir.

Bu gemilerin sözde manevra yapmak için Karadeniz'e çıkarak Sivastopol ve Odesa'yı bombardıman etmesi, Türkiye'nin harbe girmesinin başlıca sebebi olmuştur.

Bu olup bitti den kabinede yalnız Enver Paşa'nın haberi vardı. Sadrazamın harbi önlemek için vermeyi teklif ettiği tazminat, İtilâf Devletleri'nce kabul edilmedi. Onlar tarafından, Alman askerî heyeti ile Yavuz ve Midilli adlarını almış olan zırhlılardaki, Alman deniz subay ve erlerinin geri gönderilmesi hususundaki teklif de hükûmet tarafından reddedildi. Bunun üzerine Rusya 2 Kasım'da, İngiltere ve Fransa 5 Kasım'da Osmanlı Devleti'ne harp ilân ettiler. Osmanlı Devleti buna karşı 14 Kasım'da cihad ilân etmekle cevap verdi.

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti, 29 Ekim 1914'te girdiği Birinci Dünya Savaşı'na 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi ile son vermiştir. Dört yıl boyunca sekiz cephede (Irak, İran, Suriye, Sina, Galiçya, Çanakkale, Romanya ve Kafkasya) savaşan Osmanlı Devleti, müttefiklerin teker teker yenik düşmesi üzerine mütareke teklif etmek zorunda kalmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

A. MONDROS MÜTAREKESİ UYGULAMALARI VE TEPKİLERİ

1. Osmanlı Devleti'ni Barışa Zorlayan Sebepler

1914 yılında Birinci Dünya Savaşı'na katılan Osmanlı Devleti'nin, 1918 yılında artık malî ve iktisadî bünyesi sarsılmış, üretimi çok azalmış, ulaştırmanın yetersizliği halk ve ordunun beslenmesini güçleştirmiştir.

Bu sırada Bulgaristan'ın teslimi Makedonya cephesinin çökmesine yol açmış, Osmanlı Devleti'nin Almanya ile bağlantısı kesilmiştir. Diğer taraftan İstanbul'un ve Boğazların korunması için Trakya'da yeni bir cephenin süratle kurulması gereği ortaya çıkmıştır. Suriye ve Filistin cephesinde Yıldırım ordularının durumu, Trakya cephesinin önemini bir kat daha arttırmıştır. Bu durum Osmanlı Devleti'nde moralin bozulmasına sebep olmuş, kısa zamanda kötümser hava komuta makamlarını da etkilemeye başlamıştır. Ordunun moralini yükseltmek amacıyla Padişah tarafından bir beyanname hazırlanmasının uygun olacağı düşünülmüş ve 1 Ekim 1918'de şu Hatt-ı Hümayun yayınlanmıştır. "... içinde bulunduğunuz müşkilât hiçbir veçhile cesaretinizi kırmasın, bilâkis şimdi bütün kuvvetinizle düşmana karşı koyarak memleketimizde daha ziyade ilerlemesine mani olmalısınız. Ben her an sizi düşünmekte ve husul-ü muvaffakiyetinize dua etmekteyim. Ölüm haktır. Korku ile köyünde bin defa ölmekten, mertçe uğraşıp Allah'ın takdiri anında ölmek yeğdir." [1]

Padişahın bu yüreklendirici beyannamesi yayınlanırken Vükelâ Meclisi'nde barış yapılması konusunda görüşmeler yapılmakta ve ülkenin içinde bulunduğu durum askerî, malî, siyasî açıdan ele alınmaktaydı. Bu görüşmelerde Harbiye Nazırı askerî durumu şöyle izah ediyordu : "Suriye'deki askerlerimizin çoğu şehit ve esir olmuştu. Geri kalan ordu kısımları Halep istikametinde dağınık olarak geri çekilmeğe çalışıyorlardı. Şam, 1 Ekim'de Emir Faysal'ın idaresindeki Arap kuvvetleri tarafından işgal edilmişti. Irak'taki ordumuz, ilerlemekte olan fâik düşman kuvvetlerine karşı ümitsizce çarpışıyordu. Diğer bir kısım kıtalarımız Kafkas-

[1] Türk İstiklâl Harbi; Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, c. 1, Ankara, 1962, s. 14.

GİRİŞ

Fransız inkılâbının ortaya koyduğu yeni fikirler, yeni bir dünya anlayışı, devlet ve toplum hayatında değişikliklere yol açmış, siyasî ve sosyal müesseselerin kurulmasına sebep olmuştur.

Yeni dünya anlayışı, devletlerin olduğu kadar milletlerin de davranışlarına yeni istikametler vermiştir.

Fransız ihtilâli sonucu meydana gelen milliyetçilik hareketleri XIX. yüzyıl içinde etkili olduğu gibi, XX. yüzyılın ilk çeyreğinde de ilişkilerin temellerini teşkil etmiştir. İtalyan ve Alman millî birliklerinin kuruluşu, Avrupa dengesine yeni bir biçim vermekle beraber, Balkanlar'daki millî duyguları kamçılamış, Balkanlar 1870'ten sonra Avrupa diplomasisinin faaliyet gösterdiği başlıca alanlardan biri olmuştur.

XIX. yüzyılda sanayileşmenin hız kazanması sonucu gelişen ve genişleyen sömürgecilik, diplomatik münasebetlerin alanı, Avrupa'nın dar sınırlarından çıkarak yeni kıtalara, Afrika ve Uzak Doğu'ya yayılmıştır. Büyük devletlerin ekonomik çıkar çatışmaları, karşılıklı siyasî rekabete ve uyuşmazlıklara neden olmuştur. Ayrıca blokların oluşması da Avrupa ve sömürgelerde siyasî ve iktisadî çatışmaları artırmıştır. 1905-1911 Fas, 1908 ve 1912-1913 Balkan krizleri zorlukla atlatılmıştır. Fakat bloklar arasındaki prestij ve menfaat çatışmaları, güvensizlik ve silâhlanma yarışı, savaşı kaçınılmaz hale getirmiş, yüzyılın çözülmeyen problemlerinin birikimi ile Avrupa bir barut fıçısından farksız hale gelmişti. Nihayet Avusturya veliahtının öldürülmesi ile, savaş kıvılcımı barut fıçısına sıçramıştır.

Osmanlı Devleti'nin bu savaşa girişi ise şu şekilde olmuştur :

Osmanlı Devleti; Balkan Savaşlarındaki yenilgi sonucu bir taraftan ordu ve donanmasını ıslâh etmekle uğraşırken, diğer taraftan da iki bloğa ayrılmış Avrupa'da kendisini yalnızlıktan kurtaracak ittifak arayışlarında bulunmuştur. İttihât ve Terakki yöneticileri "ittifâk" veya "itilâf" gruplarına girmenin kurtuluş yolu olduğunu düşünüp, buna göre hareket etmişlerdir. İngiltere ve Fransa'ya yapılan ittifak teşebbüslerinin olumsuzlukla sonuçlanması, Osmanlı Devleti'ni Almanya'ya yöneltmiştir. Da-

BİBLİYOĞRAFYA

A. BELGELER

1. ARŞİV BELGELERİ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi
Kls. 51, Dos. 21, 15, Fih. 3, 3-3
Kls. 1, Dos. 1, Fih. 32
Kls. 15, Dos. 59, Fih. 2-2
Kls. 15, Dos. 59, Fih. 4-2
Kls. 4, Dos. 16, Fih. 2-9
Kls. 51, Dos. 203, Fih. 23
Kls. 51, Dos. 203, Fih. 20-3
Kls. 4, Dos. 16, Fih. 45
Kls. 51, Dos. H-23, Fih. 5-9 : 13
Kls. 4, Dos. 18, Fih. 4
Kls. 34, Dos. 129, F. 15, 15-1, Fih. 22-2
Kls. 11, Dos. 164 (42), Fih. 1
Kls. 391, Dos. (9-5) 2, Fih. 2
Kls. 11, Dos. 335, Fih. 4
Kls. 4, Dos. 1335, Fih. 20
Kls. 335/19, Dos. 8, Fih. 8-10
Kls. 486, Dos. (39-40), Fih. 2, 2-2
Kls. 486, Dos. 40-2, Fih. 7
Kls. 486, Dos. 40-2, Fih. 7
Kls. 525, Dos. (8), 129, Fih. 2

2. YAYINLANMIŞ BELGELER

Atatürk İle İlgili Arşiv Belgesi, Ankara, 1982.

Harp Tarihi Vesikalar Dergisi.

Belgelerle Türk Tarihi Dergisi.

3. CERİDELER

1. Meclisi Mebusan Zabıt Ceridesi.
2. Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi.

B. KİTAPLAR

— AKŞİN, Sina; **İstanbul Hükûmeti ve Milli Mücadele,** İstanbul, 1976.

— AKYÜZ, Yahya; **Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu 1919-1922,** Ankara, 1975.

— ATATÜRK, Mustafa Kemal; **Nutuk,** c. I, Ankara, 1927, c. III, Vesikalar, Ankara, 1991.

— **ATATÜRK'ün Söylev ve Demeçleri,** I-III, Ankara, 1989.

— **ATATÜRK'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri,** c. I, 1945.

— ATAY, Falih Rıfkı; **Atatürk'ün Hatıraları 1914-1918,** Ankara, 1965.

— AYBARS, Ergun; **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi,** İzmir, 1984.

— BAYAR, Celâl; **Ben de Yazdım,** c. 6, İstanbul, 1968.

— BAYKAL, Bekir Sıtkı; **Heyeti Temsiliye Kararları,** Ankara, 1974.

— BAYUR, Yusuf Hikmet; **Yeni Türkiye Devleti'nin Harici Siyaseti,** İstanbul, 1943.

— BIYIKLIOĞLU, Tevfik; **Atatürk Anadolu'da (1919-1921)** Ankara, 1959.

— BİLSEL, Cemil; **Lozan,** c. I, İstanbul, 1933.

— BİRİNCİ, Ali; **Hürriyet ve İtilâf Fırkası,** İstanbul, 1990.

— CEBESOY, Ali Fuat; **Milli Mücadele Hatıraları,** İstanbul 1953.

— DANİŞMENT, İ. Hakkı; **Osmanlı Tarihi Kronolojisi,** c. IV, İstanbul, 1971.

— EVANS, Laurence; **Türkiye'nin Paylaşılması (1914-1924)** Çev. : Tevfik Alanay, İstanbul, 1972.

— GÖKBİLGİN, Tayyib; **Milli Mücadele Başlarken,** c. I, II, Ankara, 1959, 1965.

— GÖZTEPE, Tarık Mümtaz; **Osmanoğullarının Son Padişahı Vahidettin Mütareke Gayyasında,** İstanbul, 1969.

— İĞDEMİR, Uluğ; **Sivas Kongresi Tutanakları,** Ankara, 1975.

— İNAL, Mahmut Kemal; **Osmanlı Devri Son Sadrazamları,** 11-14, İstanbul, 1940.

— İNÖNÜ, İsmet; **Hatıralar,** Ankara, 1985.

— JAESCHKE, Gothard; **Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri,** Çev. : Cemal Köprülü, Ankara, 1971.

— KANSU, Mazhar Müfit; **Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber,** c. II, Ankara, 1986.

— KARAY, Halit Refik; **Minelbab, İlelmihrab,** İstanbul, 1964.

— KÜRKÇÜOĞLU, Ömer; **Türk-İngiliz İlişkileri (1919-1924),** Ankara, 1978.

— MUMCU, Ahmet; **Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi,** Ankara, 1970.

— OKYAR, Fethi; **Üç Devirde Bir Adam,** İstanbul, 1980.

— OLCAY, Osman; **Sevr Andlaşmasına Doğru,** Ankara, 1981.

— ÖZALP, Kâzım; **Millî Mücadele,** c. I, Ankara, 1985.

— ÖZTOPRAK, İzzet; **Türk ve Batı Kamuoyunda Millî Mücadele,** Ankara, 1989.

— PEHLİVANLI, Hamit; **Askeri Polis Teşkilâtı,** Ankara, 1992.

— SELEK, Sabahâttin; **Anadolu İhtilâlı,** İstanbul, 1966.

— SMITH, Michel; **Anadolu Üzerindeki Göz,** Çev. : Halim İnal, İstanbul, 1978.

— SONYEL, Selâhi; **Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika,** c. I, II, Ankara, 1987, 1991.

— ŞİMŞİR, Bilâl; **İngiliz Belgelerinde Atatürk (1919-1938),** c. I, II, Ankara, 1973, 1975.

— ŞİMŞİR, Bilâl; **Malta Sürgünleri,** İstanbul, 1971.

— TANSEL, Selahâttin; **Mondros'tan Mudanya'ya Kadar,** c. II, III, Ankara, 1973.

— TÜRKGELDİ, Âli; **Mondros ve Mudanya Mütarekelerinin Tarihi,** Ankara, 1948.

— TÜRKGELDİ, Ali Fuat; **Görüp İşittiklerim,** Ankara, 1987.

— **Türk İstiklâl Harbi, Mondros Mütarekesi ve Tatbikâtı,** c. I, Ankara, 1962.

— Türk İstiklâl Harbi, **İstiklâl Harbi'nde Ayaklanmalar,** c. VI, Ankara, 1974.

— TUNAYA, Tarık Zafer; **Türkiye'de Siyasî Partiler,** c. II, İstanbul, 1986.

— TURAN, Şerafettin; **Türk Devrim Tarihi,** 2 nci Kitap, İstanbul, 1992.

— ULUBELEN, Erol; **İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye,** İstanbul, 1967.

— WOODWARD, E. L.; **Documents On British Foreing Policy 1919-1934** 4. Vol, London, 1952.

C. MAKALELER

1. AKŞİN, Sina; **"Kurtuluş Savaşı'nda ve Lozan'da İngiltere ve Fransa İle İlişkiler"** Lozan'ın 50 nci Yıl Armağanı, İstanbul, 1978.

2. ALTUĞ, Yılmaz; **"Onaylanmayan Antlaşmalar, Sevr"** Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı 32, Mayıs 1970.

3. BAYKAL, Bekir Sıtkı; **"İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgali ve Bu Olayın Doğu Anadolu'daki Tepkisi"** Belleten, c. XXXIII, Ekim 1969, Ankara, 1969.

4. ÇAYCI, Abdurrahman; **"Yunanlıların Anadolu Macerası"** Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi, Ankara, 1987.

5. DAVER, Bülent; **Hürriyet ve İtilâf Fırkası"** Dördüncü Askeri Tarih Semineri Bildirileri, Ankara, 1989.

6. KURAT, Yuluğ Tekin; **Batı Kaynaklarının Işığı Altında İzmir'in** İşgali Sorunu" (15 Mayıs 1919), VII, Türk Tarih Kongresi Ankara, 1973.

7. ÖZKAYA, Yücel; **Ulusal Bağımsızlık Savaşı Boyunca Yararlı ve Zararlı Dernekler"** Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, c. IV, Kasım, 1987, Sayıdan ayrı basım.

8. ORBAY, Rauf; **"Rauf Orbay'ın Hatıraları"**, Yakın Tarihimiz, c. I, II, III, İstanbul, 1962.

9. SERTOĞLU, Mithat; **"Amasya Protokolunun Tam ve Gerçek Metni"**, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı 3, 1968.

10. SİREL, Münir; **"Sevr Antlaşmasını Kabul Eden Saltanat Şurası Tutanağı"** Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı 4, 1968.

11. SONYEL, Selâhi; **"1919 Yılı İngiliz Belgeleri Işığında Mustafa Kemal ve Milli Mukavemet"** Türk Kültürü, Sayı 85, Kasım 1969.

D. SÜRELİ YAYINLAR

1. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi.
2. Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi.
3. Belgelerle Türk Tarihi Dergisi.
4. Belleten.
5. Harp Tarihi Vesikalar Dergisi.
6. Türk Kültürü.

D İ Z İ N

— A —

ABD, 32, 34, 67, 134, 173, 182
Abdülaziz Mecdi, 131
Abdülkerim Paşa, 99
Abdülmecit, 48
Abdurrahman Şeref Bey, 100
Abuk Ahmet Paşa, 40, 100
Adil Bey, 93
Adıvar, Adnan, 112
Ahmet İzzet Paşa, 9, 118
Ahmet Nesimi Bey, 52
Ahmet Reşit Bey, 40
Aleksandr, 190
Ali Galip Bey, 92, 93, 116
Ali İhsan Paşa, 14, 15
Ali Kemal Bey, 40, 74, 87
Ali Nadir Paşa, 72
Ali Rüşdü Bey, 143
Ali Rıza Paşa, 100, 108, 113, 114, 119, 121, 123, 125, 172
Allenby, Mareşal, 14
Amasya Genelgesi, 77
Amasya Protokolü, 103, 105, 106, 107, 125
Anadolu Olağanüstü Genel Müfettişliği, 153
Aristidi Paşa, 43
Avni Paşa, 15, 40
Ayan Meclisi, 43
Azaryan Efendi, 43

— B —

Balfour, 44
Bekir Sami Bey, 104, 110, 188
Bekirağa Bölüğü, 49, 69
Birinci Dünya Savaşı, 4, 33, 39, 44, 64, 145, 151, 169